

Materjali kogumist Kohala kooli esimese pioneerijuhi kohta alustasime juba 1967.aastal ja jätkasime seda järgmistel aastatel. Tahtsime taotleda oma malevale Karl Tislari nime, kuid see meil ei õnnestunud, sest puuduvad täpsed andmed tema saatuse kohta.

Karl Gustavi p. Tislar on sündinud 17.märtsil 1924.aastal Jäätma külas käsitöölise perekonnas. Vanematel maad ei olnud.

Karl õppis Kohala 6-klassilises koolis, mille lõpetas 1939.aastal. Karl oli seltsiv ja üsna energiline poiss. Talle meeldis eriti kirjandus. Klassikaaslase Ulrich Tennemaa sõnade järgi oli ta kirjutanud häid kirjandeid. Peale selle mängis ta kõigis koolis lavastatud näidendis. Et ta oli kasvult pikk poiss, mängis ta lõpuklassides täiskasvanute osi.

Pärast kooli lõpetamist läks Karl sepa õpilaseks Karl Lugenbergi juurde, kes oli vana kommunist. 1940.a juunipöördest alates töötas K.Lugenberg Sõmeru valla Täitevkomitee esimehena ja Karl Tislar jäi koju tööle.

Meile kirjutab 16.mai 1967 Karli ema

Tervist kallid lapsed!

Teie ootate kirja, aga mina olen haige ega ole saanud kirjutada. Tahate teada, palju oli pioneere ja kes nad olid. Seda mina küll ei tea. Ei mäleta enam, kes sel ajal koolis käisid, ja ega ma nii pärinudki seda.

Karli isa oli kolm kuud vanglas ja siis kogu okupatsioonija sunniviisil tööl sakslaste käsutuses, esiteks Sämi silda ehitamas ja pärast Rakveres lauaveskis nii kaua kui sakslased taganesid.

Karl Lugenberg arreteeriti oma kodus koos poja Hugoga. Poeg oli sel ajal 26-aastane. Nad arreteeriti kohe, kui sakslased sisse tulid, see oli augustikuu alguses ja viidi Rakvere vanglasse.

Novembrikuus lasti mõlemad SS-lastest poolt maha, poeg veel 2 nädalat enne kui isa. Mahalaskmise kohaks oli Kloodi kuusik. Mina ei tea, kui kaugel see Rakverest on. Teated mahalaskmise kohta olid vallas. Pärast sõda toodi mahalastud Rakverre ja maeti sinna 50-ne vennashauda. Sinna on püstitatud ka ausammas.

Tervitades Marie Tislar

Hilda Päll meenutab:

„Karli vanematel maad ei olnud. Nad käisid taludes päevilistena tööl. 1940.a said Tislari vanemad maad Kladase suurtalust. Uusmaasaajad said 2 ha heina-, 2 ha põllu-, ja 1 ha karjamaad. Kladase „mõis“ oli 85 ha suur. Seal oli 3 moonakat ja 2 talumeest pidid ka käima kahel päeval nädalas „mõisas“ tööl.“

1940.a sügisel moodustati Kohala 6-kl koolis pioneerirühm. Karl Tislarist sai esimene pioneerijuht. K.Tislar suunati kolmepäevasele pioneerijuhtide seminarile Rakveresse, kus ta astus kommunistlikuks nooreks.

3.novembril 1940 esines K.Tislar Kohala 6-kl Algekooli koosolekul ettekandega „Pioneeride organiseerimisest algkoolis“ ... Sms. K.Tislar oma lühikeses hoogsas ettekandes iseloomustas esialgu üldist maailmapoliitilist olukorda ja kirjeldas meie kodumaa ENSV asendit selles. Ta juhtis tähelepanu sellele, et tänu NSVL targale poliitikale ja maailma töötava rahva juhi sm.Stalini õiglasele juhtimisele on õnnestunud meie kodumaal kõrvale jääda sõjakoledusist (?) ja arendada riigis rahulikku ülesehitustööd. Järgnevalt referent kõneles hüvedest, mida toob noortele pioneeride organisatsioon. Nooremad pioneerid kannaksid oktoobrilapse nime. Pioneeride organisatsioonis arendatakse kõigekülgset ja mitmekesist tegevust, mis noorte hingeeluga kooskõlas, sellepärast tuleb kõigiti soovitada, et vanemad võimalikult rohkesti lubaksid oma lapsi pioneeride organisatsioonist osa võtta. Pioneer peab eelkõige olema hää õpilane. Pääle selle toonitatakse ja rõhutatakse pioneeride organisatsioonis eriti praegusele ajale ja oludele poliitilist kasvatust.

Loeme Kohala Algkooli lastevanemate koosolekute protokolliraamatust.

Õpetaja Lindpere meenutab:

„Karl Tislar oli pärit vaesest perekonnast. Ta oli aga väga püüdlük ja tähelepanelik poiss. Edasi õppida ta ei saanud, kuid teadis palju. Temast sai kommunistlik noor ja ta hakkas tööle meie kooli esimeste pioneeridega. Koonduse päeval tuli ta juba varakult kohale ja valmistas koonduse hästi ette. Pioneerikoondustel räägiti võitlusest vaenlastega, pioneeriorganisatsiooni ülesannetest, mängiti, loeti.“

13.jaanuaril 1941.a arutati Kohala 6-kl Algkooli õppenõukogus pioneeritööd - ... 3.Algatusi

... Otsustati asuda ettevalmistuste tegemisele Lenini surmapäeva tähistamiseks.

... Õppenõukogu arutas töö küsimust kooli pioneeride organisatsioonis. Peale pioneeride juhi sms.Tislari ettekande ärakuulamist pioneeride senisest tegevusest otsustas õppenõukogu ühe liikmega osa võtta igast rühma koosolekust ja valvata salga koosoleku tööd. Koosolekud toimuksid igal teisipäeval kell 15.10-16.10-ni.

Otsustati asutada ka oktoobrilaste rühm.

Otsustati paluda omavalitsuseslt toetust pioneeride kaelarättide muretsemiseks või vastaval hulgal riidet.

...

1941.a jaanuarist 23.juunini õppis Karl Tislar Põhja-Eesti Poliitharidustöökoolis. Tema teadmisi hinnati järgmiselt: *Tunnistuse koopia*

Algas sõda. Kohalikud kommunistid otsustasid kaitsta täitevkomiteed. Ka Karl käis valves. Teda tulistati mitu korda bandiitide poolt, kuid teda haavata ei õnnestunud.

1941.a suvel aitas Karl vanematel heina teha. Pärast tööd läks ta jõkke ujuma. Kaldale ilmusid 2 relvadega meest ja käskisid Karlil veest välja tulla. Karl ei tulnud ja bandiidid tulistasid teda. Ta pääses ainult kriimustustega küljel.

Augusti alguses tuleb evakueerimise käsk. Karl peab minema Rakverre, et seal koos teiste aktivistidega edasi sõita. Ta jääb hiljaks, teised on juba lahkunud.

6.augustist kuni septembri alguseni elab Karl salaja oma ema õe juures Aoveres. Tagasiteel koju astub ta Varudis ühte tallu sisse, et teed küsida. Seal tuntakse ta ära ja viiakse Viru-Nigulasse politseisse. Läbiotsimisel leitakse komsomolipilet. Karl pannakse kuueks päevaks keldrisse kinni, kus teda peetakse söömata.

6.september 1941.a viiakse Karl Tislar jalgsi Viru-Nigulast Rakvere vanglasse. Septembrikuus viiakse K.Tislar Lehtse turbarappa tööle. Ta töötab ka Rakvere lennuväljal, kus isal on võimalik temaga isegi kokku saada. 1943.a maikuus õnnestub Karlil turbarabast põgeneda. Olnud kaks päeva vabaduses, püütakse ta kinni ja saadetakse Tallinna Keskvanglasse. Järgmisel päeval viiakse vanglast suur hulk vange lennuvälja ehitusele. Karlil õnnestub salaja koos teiste vangidega lennuväljale minna. Ta plaanitseb uut põgenemist. Põgenemiskatse ei õnnestunud, sest vanglas avastatakse K.Tislari puudumine. Pärast seda nähti K.Tislarit harva väljaspool vangla müüre. Meie kätte usaldas Karli ema Marie Tislar kaks poja kirja vangla perioodist.

Esimene Rakvere vanglast.

Kirjade koopiaid

Kui Karli isa 1.septembril 1944 läks pojale Tallinna järjekordset pakki viima, ei võetud seda enam vastu. Edasised teated tema kohta puuduvad.

Enamasti oleme andmed Kohala kooli esimese pioneerijuhi kohta saanud tema emalt Marie Tislerilt ja õelt Hilda Põdralt. Oleme vestelnud tema endiste klassikaaslaste Ulrich Tennemaa ja Ellen Pitkaga ning tema õpetaja Salme Lindperegaga.

Meil on 3 kirja ja 1 kaart tema emalt. Kutsusime K.Tislari ema ja õe mälestustahvli avamisele 19.mail 1972.aastal. Kummalgi aga polnud võimalik Kohalasse sõita. Ema saatis meile kaardi õnnesooviga Pioneeriorganisatsiooni 50-ndaks aastapäevaks. 1972.a märtsis külastasime Marie Tislarit ja viisime talle lilli poja sünnipäeva puhul. Kuulasime ema ja õe mälestusi Karlist. Mälestustahvlil, mis asub meie koolimaja seinal on järgmine tekst:

Karl Tislar
õppis ja töötas selles koolis
vanempioneerijuhina 1940/41 õ.a

Kohtusime sm.Nuudiga 1973.aastal. Sm.Nuudi õppis koos K.Tislariga Põhja-Eesti Poliitharidustöökoolis, kuid ta ei mäletanud enam teda, sest sellest on möödunud palju aastaid. 17.märtsil 1974 toimus malevas pidulik koondus Karl Tislari 50.sünniaastapäeva puhul. 1973.a aprillis vastati meie järelepärimisele EKP Keskkomitee Partei Ajaloo Instituudist.

Väljavõtted (2)

Siin lõpeb kõik see, mida me teada saime. Kus on ta haud, teavad ainult tema mõrvarid, kes ei jõudnud isegi märkust „eks“ tema nimele järele kirjutada. Tasumise tund oli kätte jõudnud. Kui palju selliseid kommunistlikke noori nagu Karl Tislar oma elu pidid jätma, ei tea täpselt keegi. Kui palju jäi temal elus tegemata, sest ta hukkus 20-aastaselt. Ta poleks olnud praegu veel isegi mitte pensionieas.

Meie, Kohala 8-kl Kooli pioneeride ja kommunistlike noorte ülesandeks on tema mälestust kalliks pidada. Püüame oma elus jätkata tema alustatud teed.

„Kõik mis jäi isadel pooleli,
lõpuni loome,
kõik, mis jäi isadel laulmata,
laulame meie.“

Rozdestvenski „Reekviem“

Kasutatud materjalid

1. Karl Tislari foto 1940.aastast
2. Fotokoopia Põhja-Eesti Poliitharidustöökooli lõputunnistusest
3. K.Tislari kiri Rakvere vanglast 3.01.1942
4. K.Tislari kiri Tallinna Töökasvatuslaagrist 28.11.1943
5. K.Tislari ema kiri 16.05.1967
6. Rozdestvenski „Reekviem“

Suusõnalised andmeid andsid

1. Õpetaja pensionär Salme Lindpere (surn 1974)
2. Uhtna kolhoosi autojuht Ulrich Tennemaa
3. Rakvere majavalitsuse töötaja Ellen Pitka
4. Pensionär Hilda Päll Jäätmalt
5. K.Tislari ema Marie Tislar ja õde Hilda Põdra Lüganuselt
6. Kladase suurtalu kohta Kunda Arus Erich Neitolt Kohalas.